

Білий птах повернувся додому (Дитинство Івана Миколайчука)

Леся Воронина

Розділ перший. Хлопчику, ти народився в жорстокий час

Часом у природі трапляються дива. Коли дерево перестає давати плоди і його збираються зрубати, воно, відчувши страшну загрозу, навесні починає квітнути неймовірно рясно. Дерево ніби вибухає ніжними суцвіттями, підтверджуючи своє право на життя.

Напевно, саме це відбувається й із народами, над якими нависає смертельна небезпека.

Так в Індії, підкореній могутньою Британською імперією, де раз у раз вибухали повстання, які жорстоко придушували завойовники, на світ прийшов хлопчик, котрому судилося змінити історію своєї країни та всього людства. Це був Мохандас Карамчанд Ганді, якого згодом назвуть Великим Учителем — Махатмою.

У Польщі, яку поділили між собою три держави — Росія, Прусія й Австрія, бажаючи стерти саму пам'ять про її існування, — народився Фридерік Шопен, котрий уславив свою вітчизну на весь світ геніальною музикою.

А в Україні, в маленькому Буковинському селі Чорторія 15 червня 1941 року в родині Катерини й Василя Миколайчуків прийшов на світ хлопчик, якого назвали Іваном. Це був майбутній видатний кіноактор, якого згодом назвали душею й обличчям українського кіно.

Але в той спекотний червневий день ніхто з великої сім'ї Миколайчуків не підозрював, що цей хлопчик уславить їхній рід і що колись, через багато років, до їхньої маленької смерекової хати, що стане музеєм, приїжджатимуть люди з різних країн. Вони розпитуватимуть про дитинство та юність геніального українського митця, їх цікавитимуть найменші подробиці. Тож і ми спробуємо відмотати час назад, наче стару кінострічку, на якій збереглися сумні й веселі, гіркі й радісні моменти-кадри Іванового життя.

А починалося все, певно, так.

- Хлопчику мій, у який же тяжкий і жорстокий час ти в мене народився, — зітхала мама малого Іванка, заколисуючи його в люльці, підвішеній до темного дерев'яного сволака.

- Не нарікай, жінко, на долю, — заспокоював її чоловік, — усе це скоро закінчиться. І Совіти, й Німеччина хочуть панувати в усьому світі, бо влада їхня однакова... І Гітлер, і Сталін — то нелюди. Тож вони пожеруть одне одного, як павуки в банці. Може, тоді врешті й Україна звільниться...

Василь Миколайчук, батько новонародженого Іванка, говорив упевненим голосом, але його дружина відчувала, що він просто намагається її втішити. Адже було зрозуміло, що війна, яку Німеччина розпочала проти Радянського Союзу 22 червня 1941 року, рівно за тиждень після народження їхнього сина, триватиме довго й забере безліч людських життів. Хвала Богові, що її Василя не забрали до війська — він працював залізничником, а міцна й неушкоджена колія була потрібна і росіянам, і румунам, і німцям. Тепер, коли війна дійшла й до Буковини, залізницею сунули безкінечні вервечки поїздів, що тягли вагони з солдатами й перевозили зброю. Все задля того, щоби десь на далеких полях бою люди вбивали одне одного.

Розділ другий. Сину, не перекривлюй людей!

Щоранку, ледь починало розвиднюватися, Василь Миколайчук вирушав на роботу. Він знав заради чого йому треба тяжко працювати. Нехай у них із жінкою нема статків, нехай радянська влада, яка прийшла в Буковину на зміну румунській, забрала землю, що одвіку належала Миколайчукам і давала змогу виживати родині, та в нього є найголовніше багатство — його діти. Іван був четвертою дитиною, після нього народилося ще шестеро, всіх десятих треба було одягти, взути й нагодувати. А ще Василь хотів, щоб його сини й дочки знали, що вони — українці. Адже людина тільки тоді може вважатися Божим створінням, якщо пам'ятає, якого вона роду.

— Дехто вважає, — казав він дітям, — що можна прислужувати тим, у кого влада — чи то румунам, чи то німцям, чи росіянам. Що можна забути свою мову і навіть змінити ім'я, яке тобі дали при народженні. І тоді нові господарі будуть задоволені, й ти житимеш у статках. Але всі зневажають перевертнів, навіть ті, кому той перевертень служить. Бо людина, що зрадила рідну мову й рідний народ — це раб.

- Пригадуєш, Василю, як румуни тяжко били кожного, хто розмовляв українською? — нагадала Катерина чоловікові, коли одного вечора він приніс до хати Шевченкового "Кобзаря" та книжки з історії України й покликав до столу дітей.

- Так, жінко, у мене ще й досі болять плечі, як згадаю того румунського жандарма, що бив мене по спині палицею тільки за те, що я заспівав нашу пісню.

- За Румунії людей били, як вони хотіли лишатися українцями, а поради за любов до України вбивають або засилають цілі сім'ї до Сибіру, — прошепотіла Катерина й пішла завішувати фіранками вікна, аби ніхто не підгледів, як її чоловік читає дітям заборонені книжки.

Малий Іванко тулився до батькових колін і намагався зазирнути до книжки — так йому було цікаво, що ж у ній такого страшного, що за це можуть покарати.

- Ходи сюди, синку, — тато погладив малого по голові й посадив до себе на коліна. — Ти в мене найтямущий і слух у тебе гарний. Я вчора чув, як ти співав у садку.

- А що, хіба не можна? — засоромився Іванко й опустив голову.

- Та ні, співай, коли душа просить. Але ось цю пісню, якої я тебе зараз навчу, ніколи не співай перед чужими людьми, бо за неї нас не пожаліють.

Тоді вперше Іван та його братики й сестрички почули слова пісні, що згодом стала

гімном України.

За кілька днів у невеличкій, але гостинній господі Миколайчуків зібралися сусіди й друзі. Господар читав вголос вірші з "Кобзаря", а діти, що сиділи на печі й з цікавістю дослухалися до розмов дорослих, раптом почули, що батько кличе шестирічного Іванка.

- Ходи, синку, заспівай оту пісню, якої я тебе навчив, — попросив він малого.
- Та ви ж казали, що не можна, — зашарівся хлопчик
- То не можна перед чужими, а тут усі свої люди. Ця пісня нас об'єднує й дає сили жити.

Іванко заспівав тоненьким дитячим голоском, і стільки було в його співі віри в те, що справді не вмерла ні слава, ні воля України, що поважні сільські дядьки розчулилися й накидали малому цілу шапку копійок.

Улюблена Іванова сестра Фрозина, яка найбільше опікувалася хлопчиком, саме готувалася до весілля. Хоча дівчині було лише шістнадцять, та в селі цей вік вважали цілком підходящим для того, аби заводити власну родину. Побачивши, як "збагатився" її любий братик, дівчина засміялася й пожартувала, що Іван за одну пісню отримав більше, аніж вона подарунків до весілля.

- Сестричко, а ми ж з тобою будемо бачитися, як ти вийдеш заміж? — запитав хлопчик і міцно обійняв Фрозину.

- Так, звичайно, — пообіцяла сестра й потай витерла сльози, бо добре знала, що тепер на неї чекає зовсім інше життя. Життя дорослої жінки-господині.

- Не плач, Фрозинко, зараз я тебе розвеселю, — Іван зняв зі стіни батькову скрипку й почав награвати веселу пісеньку, а тоді вийшов на середину кімнати й пустився в танок, повторюючи рухи то одного, то іншого знайомого.

Фрозина не могла втриматися від сміху, та враз замовкла, почувши суворий голос батька, що саме повернувся з роботи:

- Сину, не перекирвлюй людей! Не годиться глузувати з тих, хто приходить до нас на гостину...

Розділ третій. Каштанова алея

Відтоді, як батько приніс додому заборонені книжки, Іванко принадився до читання. Кожну вільну хвилину, коли не було хатньої роботи, хлопчик ішов на високий пагорб, що височів біля їхнього обійстя, й читав. Унизу шуміли бурхливі води Черемоша, що, певно, й дали назву їхньому селу — Чорторія. Адже чорторій — це вир, що затягає на глибину і з якого жодна людина не може вирватися живою. Хлопчик подовгу вдивлявся в пінисту круговерть, а часом кидав донизу саморобні кораблики, витесані з кори, й думав, чи впливе його суденце, чи вирветься з бурхливого потоку.

- Як би я хотів попливти далеко-далеко й дізнатися що там, за обрієм! — якимось зізнався Іван братикам і сестричкам, що збиралися коло нього й могли годинами слухати його розповіді.

- Гей, Іване, а куди це ти зібрався? — пожартував старший брат Дмитро. — За

обрієм, напевно, таке ж село, як наше, і люди там такі ж, як ми, й дерева в садках ростуть точнісінько такі...

- Ні, — заперечив хлопець, — я точно знаю, що десь у світі є місце, де всі люди щасливі. Я хочу те місце знайти, а потім розповісти про нього цілому світу.

- Аякже ми про це дізнаємося? — підхопив брат Микола. — Ти ж будеш далеко, а ми тут.

- Я ще не знаю як, але знайду спосіб, щоб вам розповісти... — Іван махнув рукою й подався до старого палацу, що стояв на околиці села. Туди він потайки бігав мало не щодня.

Колись у тому палаці мешкали місцеві поміщики — спершу польські, а згодом румунські. А після того, як на Буковину прийшла радянська влада, чи, як називали її місцеві мешканці — совети, палац перетворили на лікарню для божевільних. Хлопцеві так дивно було спостерігати за людьми, які, мов тіні, ходили по стежках великого парку, що оточував лікарню. Всі вони були чимось схожі одне на одного: і чоловіки, й жінки. Вбрані у старі, вилинялі піжами й халати, бліді й похмурі, ці люди ніби зосереджено до чогось прислухалися. Або розмовляли самі з собою.

- Підійди сюди, хлопчику, — раптом почув Іван тихий голос, що долинав з-за паркану, який оточував лікарню.

Його манила рукою жінка, яка була зовсім не подібна до хворих, що блукали парком. Гарне обличчя з великими очима, хвилясте волосся й лагідна усмішка — Іван відчув, що ця жінка знає щось дуже важливе і ось зараз йому відкриє цю таємницю. Хлопчик спершу завагався — дорослі не раз попереджали, що люди, яких лікують у цьому домі, — небезпечні. Та цікавість була сильніша, він відхилив дошку в паркані, що трималася на одному гвіздку, протиснувся крізь вузький отвір і рішуче підійшов до лавки, на якій сиділа загадкова жінка.

- Давай познайомимось. Я — актриса, — тихо сказала незнайомка. — Ти знаєш, хто такі актори?

- Ні, — тихо відказав хлопчик.

- Артисти розповідають людям веселі й сумні історії. Вони ніби показують інше життя.

- Як це? — здивувався Іван.

- А ось так, — промовила жінка, і раптом зіщулилася, очі її стали сумні-сумні, губи затремтіли від стримуваних ридань, і вона прошепотіла:

- Хлопчику, я прийшла сюди з великого міста, де мешкала в чудовому палаці. Велика кришталева люстра освітлювала дзеркальну залу, де збиралися вельможні гості. І дами з кавалерами кружляли в танці, й музика грала цілу ніч. А я була королевою балу, і до моїх ніг кидали троянди. Та злі люди вигнали мене з рідного дому. Мені довелося тікати світ за очі. З собою я захопила лише один безцінний перстень. Його подарував мені чоловік, якого я любила понад усе на світі. Я була готова віддати за нього життя! Але щойно я загубила єдину пам'ять про свого коханого. Ось тут, на цій стежині. Перстень — моє єдине багатство. Допоможи мені його знайти!

На очі хлопчикові набігли сльози — так йому стало шкода сердешну жінку. Він уже хотів бігти на пошуки персня, який загубила його нова знайома. Та враз обличчя жінки осяяла усмішка, й вона зупинила Івана:

- Ось бачиш, ти вмиєш повірив у мою історію. Хоча я сиджу тут, біля лікарні для божевільних, і ще мить тому ти боявся навіть підійти до мене...

- То ви мене надурили? — обурився хлопчик.

- Ні, я зіграла роль нещасної людини, яка втратила свій скарб. Що ти відчував, коли дивися на мене?

- Мені було вас дуже шкода.

- І ти був готовий кинутися мені на допомогу?

- Так! — вигукнув усе ще розгублений і ображений хлопчик.

- Ось це і є сила мистецтва. Бо я перевтілилася в ту бідолашну вигнанницю. Я думала й відчувала, як вона. Тому ти мені й повірив. А ще тому, що ти дуже добрий і жалісливий. Знаєш, я б дуже хотіла, щоб у мене був такий синок...

Після того випадку в парку Івана мов магнітом почало тягнути до цієї загадкової жінки, такої несхожої на всіх, кого хлопчик знав досі. Виявилось, що колишня актриса — зірка румунської сцени, ховалася в лікарні від переслідування радянської міліції. Після закінчення війни багатьох письменників, художників, композиторів, акторів, які не хотіли служити радянській владі, заарештовували й висилали в табори, де люди гинули від голоду й тяжкої рабської праці. Так лікарня для душевно хворих, де головним лікарем працював шанувальник таланту колишньої зірки сцени, стала притулком для цієї талановитої жінки на багато років.

— Я не можу назвати тобі свого імені, але навчити тебе деяких секретів акторського мистецтва я можу, — сказала одного дня ця дивна жінка й почала напам'ять переказувати Іванові всі вистави, в яких вона грала.

До старого палацу, в якому тепер містилася лікарня, вела алея, обабіч якої росли старі каштани. Навесні біло-рожеві свічки в густих кронах дерев пахли ніжно й солодко. І щовечора на цій алеї з'являлася дивна пара — висока струнка жінка, вбрана у вишукану сукню, і сільський хлопчик, що пильно вдивлявся в її мінливе обличчя й слухав безкінечні розповіді про дивовижний світ, де можливо все. Цей світ називався театром.

Розділ четвертий. Квок, квок, сорок дев'ять курок, п'ятдесятий когут!

Найбільше Іван любив зимові свята. Найголовнішим було Різдво. У цих краях не забули прадавніх звичаїв, і Чорторія на три тижні поринала в чудовий світ. Люди вірили, що в цьому казковому світі розкриваються бездонні небеса й діють надприродні сили, господарі спілкуються з душами предків, а тварини починають розуміти людську мову.

Той день був особливо урочистим. Напередодні мати з сестрами готували різдвяне частування — дванадцять пісних страв, рецепти яких передавалися з роду в рід, від

матері до дочки. І хоча комуністична влада забороняла людям ходити до церкви й особливо пильно стежила за тим, аби відвернути від Бога дітей і прищепити їм любов до свого ідола — Леніна, та буковинці шанували власні прадавні звичаї й вірили, що врешті на їхній землі запанує мир і лад.

На Святвечір за великим дерев'яним столом, вкритим домотканою вишитою скатертиною, під яку клали жмуток сіна, збиралася вся велика родина Миколайчуків: батько, матір і десятеро дітей. Усі по черзі куштували кутю — варену пшеницю з медом, горіхами, тертим маком і родзинками, — головну страву святкової вечері. На Буковині її називають "пшеничкою". Голова родини батько Василь накладав у миску дванадцять традиційних страв і, передаючи частування по колу, примовляв:

- Приходьте до нас на гостину й ви, Божі та грішні душі. Ми будемо раді почастувати вас усім, що є в нашій хаті.

Буковинці вважали, що в цю ніч до них приходять душі давно померлих родичів. І від того, як їх привітають і пригостять, наступного року залежатиме добробут та здоров'я цілої родини.

У Святвечір відбувалося ще одне дійство, схоже радше на веселу гру. Діти залазили під стіл, де також було настелене сіно, й починали квоктати:

- Квок, квок, сорок дев'ять курок, п'ятдесятий когут! — вигукували вони на різні голоси.

- Квокчіть, квокчіть, діточки, — усміхалася мати, — як гарно квокчатимете, то й будуть у нас на господарстві ранні курчатка!

- Ану, ходіть до мене, — кликав батько і пригощав малечу цукерками, горіхами й печивом.

- А тепер гайда колядувати! — нагадував Іван. Він, здається, найбільше за всіх чекав на ту хвилину, коли вони разом із братами одягнуться у власноруч виготовлені костюми. Хтось буде Козою у вивернутому кожусі, з рогатою маскою на голові. Хтось вбереться в костюм Смерті — загорнеться у чорну батькову залізничну шинель, обмотає голову чорною хусткою й візьме до рук довгу косу. Буде у ватазі колядників і Циган, що веселитиме людей, розповідаючи різні нісенітниці, й Жид — панок у лапсердаку, з довгими пейсами, зробленими з пофарбованих конопляних ниток. А міхоноша — найсильніший хлопець — носитиме мішок, у який складатимуть наколядовані подарунки, щоб у кінці довгої різдвяної ночі, обходивши всі хати на своєму кутку села, чесно поділити зібране багатство — горіхи, солодоші, а часом і гроші.

- Іване, ти цього року зробив таку зізду, що буде наша ватага найкращою в селі, — захоплювалися брати. І не дарма, бо Іван справді не один вечір клеїв різдвяну зірку зі шматочків кольорового паперу, прикрашав її блискітками й прилаштовував усередині образок і свічку — аби видно було їхній веселий гурт іздалеку.

Цієї ночі в Чорторії світилися вікна в кожній хаті. Було чутно веселе дзенькання дзвіночків — то колядники сповіщали господарям про свій прихід. Іван із братами починали співати колядку про народження Христа:

*Нова радість стала,
Яка не бувала.
Над вертепом Звізда ясна
На весь світ Засіяла!*

Іван дивився на весь цей чудовий світ: на сніг, що рипів під ногами й виблискував під срібним місячним сяйвом, на білий дим, що підіймався над дахами будинків, на щасливі й урочисті обличчя господарів, до яких вони прийшли з колядуванням, і серце його сповнювала радість. І хотілося поділитися цією радістю з усіма, хто живе на цій прекрасній землі.

Розділ п'ятий. А хіба українці дурніші?

Перші класи Іван закінчив у рідних Чорторях, де була лише початкова школа, а з четвертого класу ходив до сусіднього села Брусниця. Звичайно, тоді, на початку п'ятдесятих років минулого століття, ні його однокласникам, ні вчителям і на думку не спадало, що колись Брусницька школа носитиме ім'я Івана Миколайчука. Цей сільський хлопчик, вбраний у штанці й сорочку, пошиту мамою з домотканого полотна, ніколи не був відмінником. Адже те, про що писалося в радянських підручниках, було зовсім не подібне до справжнього життя, яким жила його родина.

Не міг повірити Іван і в те, що в Радянському Союзі — державі, яка захопила Буковину, всі люди мають однакові права, і що господар у країні — простий народ.

А ще тодішня влада будь-що хотіла забрати у людей віру в Бога, а разом із нею любов до своєї мови, пісень та звичаїв. Хлопець знав, скількох людей заарештовували й висилали у страшні табори, загороджені від решти світу колючим дротом, тільки за те, що вони хотіли, аби їхня земля звільнилася від чужинців, які її захопили.

Бійців Української Повстанської Армії, що діяла на Західній Україні до кінця 50-х років ХХ століття, просто вбивали без суду та слідства. Однак загроза висіла й над кожним, хто читав заборонені книжки — хай то були праці з історії України, чи навіть вірші про любов до свого народу й мови. Люди в чорних машинах приїжджали вночі, й ніхто не знав, до чієї хати вони вдеруться наступного разу.

- Щасливі діти в нас ростуть, немов садки зелені. Нехай же за мету візьмуть — такими будуть, як Ленін! — піднесено прочитала вірші з підручника вчителька й звернулася до Івана, що похмуро дивився у вікно.

- Миколайчук, чому ти не слухаєш мене?
- Я слухаю, — тихо відповів хлопчик, підводячись з-за парти.
- Тоді поясни, чому радянські діти — найщасливіші діти у світі?
- Я не можу... — тихо промовив хлопець.

Решта учнів почала сміятися. їм здалося, що Іван вирішив пожартувати, адже на перервах він так дотепно розігрував різні сценки зі шкільного життя. Діти аж за животи бралися, так реготали, спостерігаючи, як хлопець копіював і ходу, і манеру говорити, і навіть вираз обличчя будь-якої людини

- Чому? — вже суворо запитала вчителька.

- Бо я в це не вірю! Хіба ми, українці, дурніші за тих, хто наказує нам зректися своєї віри й звичаїв? — відповів хлопчик і твердо глянув в очі враженої жінки.

У класі запанувала тиша. Діти раптом зрозуміли, що саме зараз відбувається щось важливе й небезпечне. Що зробить учителька? Вижене неслухняного хлопця з класу, чи, може, відправить до директора, й Івана виключать зі школи?

- Сідай, Іване, — тихо промовила вчителька, яка любила цього розумного й здібного хлопця, котрий часто брав у неї книжки — не ті, що треба було вивчати за шкільною програмою, а світову й українську класику. Згадала вона й про те, як цей хлопчик умів декламувати вірші — не ті барабанні, фальшиві, у яких прославлялися комуністичні вожді, а справжні, проникливі й щирі.

Того вечора вчителька несподівано завітала до маленької хати Миколайчуків і довго про щось розмовляла з Івановим татом. До хлопця долітали лише окремі слова: справжній талант... хай стережеться... ви ж знаєте, які тепер часи...

Після того, як учителька пішла, Василь довго мовчав, а тоді покликав сина й промовив слова, які хлопець запам'ятав на все життя:

- Синку, я знаю, як тяжко жити серед брехні й облуди. Але людиною треба залишатися за будь-яких часів і за будь-якої влади. Колись, я вірю, ти зможеш розповісти правду про наше життя. Але для того тобі треба вивчитися.

Розділ шостий. Білі лебеді на Івановому озері

- Мамо, я хочу вчитися музики — знайомі хлопці розповідали, що в Чернівцях є таке училище, — Іван запитально дивився на матір, хоча знав, що всі найголовніші справи в родині вирішує батько.

- Синку, ти ж знаєш, які у нас статки... — тихо відповіла мати, яка так хотіла, щоб її Іванко, що виріс на гарного й розумного парубка, знайшов собі кращу долю, ніж вони з Василем.

- Я сам себе прогодую, знайду якусь роботу, ви ж з татом навчили мене не боятися жодної праці.

- Гляди, Іване, не помилися, — яка то робота для чоловіка — на скрипочці грати? — замислилася мати, пригадуючи, як їхнім селом ходили по святах троїсті музики.

Батька також здивував вибір Івана. Йому дивно було уявити, що син розважатиме людей.

- Якась не чоловіча це справа, — зауважив він, та все ж відпустив хлопця до Чернівців.

Надії знайти добру роботу в селі у той час не було, а на залізниці, де Василь Миколайчук пропрацював усе своє життя, робота була дуже тяжка, та й платили там копійки. Його Іван мав будь-що вирватися в широкий світ. А там він знайде свій шлях — батько в це вірив.

Вступати до Чернівецького музичного училища Іван Миколайчук прийшов у полотняній, витканій мамою сорочці, чорних "залізничних" батькових штаних і кашкеті, бо іншого підходящого одягу Миколайчуки не мали. Але головне було не це —

найважливіше, що хлопця з буковинського села прийняли до музичного училища і що тепер він після лекцій міг ходити на концерти до місцевої філармонії, діставати найдешевші квитки на вистави, що йшли в театрі імені Ольги Кобилянської, й всотувати в себе дивовижний дух старовинного європейського міста, яке називали перлиною Буковини. Вже за кілька років Іван зрозумів, чого хоче найбільше у світі. Він має стати актором! Адже в його серці жило оте ще дитяче бажання розповісти всім про своє маленьке село Чорторию, про людей, які мають свої старовинні, не подібні до жодних інших звичаї, свої пісні, свої радощі й печалі.

- Я гратиму в кіно! — сказав Іван татові й мамі, коли приїхав відвідати їх під час літніх вакацій.

На той час він уже закінчив театр-студію при Чернівецькому драматичному театрі й вступив до Київського театрального інституту. Він ще був студентом, коли його запросили зніматися у фільмі, який уславив цього дивовижного актора на весь світ. Звався цей фільм "Тіні забутих предків". Знімав картину режисер Сергій Параджанов, який народився в далекій Грузії, за походженням був вірменином, але відчув красу й силу українських гір і велич народу, що жив серед цієї прекрасної, але суворої, природи.

Івана Миколайчука режисер призначив на головну роль одразу ж, щойно побачив, як той грає. Параджанов зрозумів, що перед ним — геній. Це відчули глядачі всього світу, що переглянули фільм про історію світлого й трагічного кохання гордого гуцульського хлопця Івана Палійчука до ніжної й відданої дівчини Марічки. Здавалося, що актор не грає, а живе в кадрі, — таким правдивими були кожен його рух, кожен погляд, кожна усмішка й кожне слово.

Історія людини в історії людства

За своє недовге життя видатний український актор Іван Миколайчук знявся в 54 фільмах, а кінострічка "Тіні забутих предків", у якій він зіграв головну роль, була визнана однією з 20 найкращих картин в історії кіно.

Одразу ж після того, як фільм "Тіні забутих предків" було показано на міжнародних фестивалях, де він отримав престижні нагороди. Івана Миколайчука запросили зніматися в Голівуді, але акторові заборонили виїжджати до США. Для радянської влади він завжди був "українським націоналістом". І кожна його робота в кіно — чи то як актора, чи як режисера, викликала критику й заборону робити фільми про те, що було для Миколайчука найважливішим. Комуністи ніколи не пробачили йому любові до рідної мови й до свого народу.

Помер видатний актор у 46 років — у тому ж віці, що й Тарас Шевченко, його улюблений поет, роль якого він зіграв ще в студентські роки у фільмі "Сон".

Того року, коли не стало Івана Миколайчука, до його рідного буковинського села Чоргорія вперше прилетіли білі лебеді. Вони залишилися зимувати на озері поблизу села, й відтоді люди називають їх Івановими лебедями і вважають, що то душа їхнього великого земляка повернулася додому. Так само, як живе Іванова душа в його

"крилатих" ролях у фільмі "Вавилон ХХ". знятому за романом Василя Земляка "Лебедина згряя", у стрічці "Білий птах з чорною ознакою" й в усіх великих і маленьких ролях. що зіграв актор, котрий справді став душею й обличчям українського кіно.